

The attitudes of women towards family planning and related factors in the postpartum period¹

Doğum sonu dönemdeki kadınların aile planlaması konusundaki tutumları ve ilişkili faktörler

Nergiz Eryılmaz²
Emel Ege³

Abstract

An early second pregnancy after birth may negatively influence the health of the first child and mother. Most of the women want to delay or prevent future pregnancies during the postpartum period. The postpartum is a very important period of preventing unwanted pregnancies. In postpartum period, use of contraceptive is connected with women's cultural and religious believes, partner's attitudes and previous contraceptive experiences. Family planning training in prenatal and postnatal period is considered as a standard care. The aim of the study is to determine the attitudes of women towards family planning and related factors in the postpartum period. This study is done as a descriptive research in the postpartum period. The samples consist of 272 women in the postpartum period. "Family Planning Attitude Scale" (FPAS) and personal information questionnaire prepared by the researchers have been used to collect the data. In the analysis of data; Number, percentage, mean and standard deviation, Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis test were used for the analysis of the data. It was found out that mean age of the postpartum women was 26.30 ± 5.60 years and mean marriage duration (year) was

Özet

Doğumdan sonra erken ikinci bir gebelik ilk çocuğu ve anne sağlığını olumsuz etkileyebilir. Kadınların çoğu doğum sonrası dönemde ileriki gebelikleri ertelemek ya da önlemek ister. Doğum sonu dönem; istenmeyen gebeliklerin önlenmesinde önemli bir dönemdir. Doğum sonu dönemde kontraseptif kullanımı; kadınların kültürel ve dini inançları, partnerlerinin tutumu ve önceki doğum deneyimleri ile ilişkilidir. Doğum öncesi ve sonrası dönemde aile planlaması eğitimi standart bakım olarak kabul edilmektedir. Çalışmanın amacı doğum sonu dönemdeki kadınların aile planlaması konusundaki tutumlarını ve ilişkili faktörleri belirlemektir. Bu çalışma doğum sonu dönemde tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Örneklemi doğum sonu dönemdeki 272 kadın oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında "Aile Planlaması Tutum Ölçeği" (APTÖ) ve araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Doğum sonu dönemdeki kadınların yaş ortalamalarının $26,30 \pm 5,60$ olduğu ve evlilik süresi (yıl) ortalamalarının 5.84 ± 4.92 olduğu bulunmuştur. Kadınların % 72,8'inin son gebeliklerini

¹Bu çalışma 22nd World Congress on Controversies in Obstetrics, Gynecology&Infertility (COGI), Budapeşte/Macaristan, September 17-19,2015 kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur. Bu makale, Nergiz Eryılmaz'ın yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

² Öğretim Görevlisi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu. taskentnergis@hotmail.com

³ Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD. emelege@hotmail.com

5.84±4.92. It was noted that 72.8% of women planned to last pregnancy and 52,6% of them don't want to do pregnancy again. It was determined that 47,8% of women's source of information about family planning (FP) was the health professional and 76,1% of them received counseling about FP. 94,9% of postpartum women want to use contraceptive method until they decide a new pregnancy .Significant differences were detected between postpartum women; education (Z=-3.320; p:0.001), employment status (Z=-4.741; p:0.000), social security (Z=-4.569; p:0.000), family type (Z=-4.086; p:0.000), perception of economic status (KW=8402; p:0.015) getting counseling service about family planning (Z=2.841; p=0.004), and using family planning in the postnatal period. (Z=-4.741; p:0,000). As a result; it has been determined that of the attitudes of women, with low socioeconomic level and have not received counseling services, towards family planning is negative and it has been found that these women are in the risk group. Therefore, it can be said that it will be useful for the health workers to be aware of the attitudes of the people towards family planning, and provide consulting services identifying the risk factors affecting adversely the attitudes towards family planning.

Keywords: Postpartum; Family Planning; Attitude.

(Extended English abstract is at the end of this document)

planladıkları ve bunların % 52,6 'sının bir daha çocuk sahibi olmayı düşünmediği saptanmıştır. Kadınların %76,1'inin AP yöntemlerine yönelik danışmanlık hizmeti aldığı ve %47,8'inin AP yöntemlerine yönelik aldığı bilginin kaynağının sağlık profesyonelleri olduğu tespit edilmiştir. Doğum sonrası kadınların %94,9'unun yeni bir gebeliği karar verene kadar kontraseptif kullanmak istediği görülmüştür. Doğum sonu dönemdeki kadınlar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur; eğitim (Z = -3.320 ; p : 0.001), çalışma durumu (Z = -4.741 ; p : 0.000), sosyal güvenlik (Z = -4.569 ; p : 0.000), aile tipi (Z = -4.086 ; p : 0.000), ekonomik durum algısı (KW = 8402 ; p : 0.015), aile planlaması ile ilgili danışmanlık alma (Z = 2.841 ; p = 0.004), doğum sonu dönemde aile planlaması kullanma (Z=-4,741; p:0,000). Sonuç olarak; kendisinin ve eşlerinin öğrenim düzeyi düşük olan, çalışmayan, sosyal güvencesi olmayan, ekonomik durumunu orta ve/veya kötü olarak algılayan, geniş ailede yaşayan ve danışmanlık hizmeti almamış kadınların AP'ye ilişkin tutumlarının olumsuz yönde olduğu ve bu kadınların riskli olabilecek grupta yer aldığı saptanmıştır. Bu nedenle sağlık çalışanlarının, kişilerin AP'ye yönelik tutumlarının farkında olması, AP ile ilgili düşüncelerine ilişkin veri toplanması, bununla ilgili yaşadığı sorunları açıklamasına fırsat verilmesi ve AP'ye ilişkin tutumu olumsuz etkileyen risk faktörlerini belirleyerek danışmanlık hizmeti vermelerinin yararlı olacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Doğum Sonu; Aile Planlaması; Tutum.

1. Giriş

Aile Planlaması (AP), kadının sağlık düzeyini gösteren temel göstergelerden birisi olarak (Rehimli ve ark., 2008), bütün çiftlerin ve bireylerin istedikleri zaman ve sayıda çocuğa sahip olmaları, doğumlarının arasını belirlemeye serbestçe ve sorumlu olarak karar vermeleri ve bu amaçla gerekli bilgi, eğitim ve olanaklara sahip olmalarıdır (Aksu, 2008; Arviş, 2008; WHO, 2012). Aile planlaması hizmetlerinde amaç; istenmeyen gebeliklerin ve buna bağlı olarak anne ve bebek ölümlerinin önlenmesi, her aileye istedikleri zaman ve istedikleri sayıda çocuk sahibi olabilmeleri için yardım ve danışmanlık hizmeti sunulması ve anne ve çocuk sağlığı düzeyinin yükseltilmesidir (Kaya ve ark., 2008). Ballı'nın (2011) yapmış olduğu çalışmada Dünya genelinde modern yöntem kullanımı %56,1, geleneksel yöntem kullanımı %6,7'dir. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA 2013) sonucuna göre halen evli kadınların %92'sinin, tüm kadınların ise %67'sinin daha önce en az bir kez

bir aile planlaması yöntemi kullanmış olduklarını göstermektedir. Yine aynı araştırma sonuçlarına göre tüm kadınların %33'ü, halen evli olan kadınların %47'si modern bir yöntem kullanırken kadınların %18'i ile evli kadınların %26'sı geleneksel bir yöntem kullanmaktadır.

Doğum sonu dönem; doğurganlığın bilinçli bir şekilde planlanması amacına yönelik olarak, bireylere hizmet sunmak için iyi bir fırsattır. Bu dönem, kadınların kontraseptif yöntem kullanma konusunda isteklerinin yüksek olduğu bir dönem olarak belirtilmektedir (Dilek, 2005). Doğum sonu aile planlaması hizmetleri özellikle doğumlar arasındaki sürenin ve doğum sayısının bilinçli bir şekilde planlanmasını sağlayarak, anne ve çocukların sağlığını koruma ve geliştirmeye katkı sağlamaktadır (Mungan, 2005). Doğum sonu kontraseptif yöntem kullanımını etkileyen faktörler dikkate alınarak yapılan eğitim ve danışmanlık hizmetleri yoluyla, çiftlerin AP ihtiyaçları giderilebilir. Ayrıca gebelik döneminde kadınların kontraseptif yöntemler hakkında bilgi edinmesi ve doğum sonrası dönemde kullanmayı tercih edeceği yöntemi belirlemesi, AP'de karşılanmayan gereksinimlerin azaltılmasında yarar sağlayabilir. Bu nedenle kadınların hastaneden taburcu olmadan önce kullanacakları kontraseptif yöntem karar vermiş olmaları istenmeyen gebeliklerin önlenmesi açısından önemlidir. Yıldız'ın (2008) çalışmasında doğum sonrası primipar annelere, planlı hemşirelik eğitimi uyguladığında, annelerin %85,3'ünün aldıkları bilgiden çok memnun olduklarını belirtmiştir. Erbil ve Pasinlioğlu'nun (2008) çalışmasında; planlı eğitim ve danışmanlığın AP hizmetlerine olan memnuniyet düzeyini arttırdığı bilgisine ulaşılmıştır. Erenel ve Eroğlu (2009), doğum sonrası dönemde verilen ve daha sonra ev ziyareti yoluyla sürdürülen AP eğitim ve danışmanlığının kadınların modern yöntem kullanmalarını önemli derecede etkilediğini belirlemişlerdir. Topatan'ın (2012) yaptığı bir çalışmada ilk görüşmede ve doğum sonrası 12. ayda deney grubuna eğitim verilerek, kontrol grubuna ise eğitim verilmeksizin deney ve kontrol grubunda ki adolesanların doğum sonrası 12 aylık dönem içerisinde yeniden gebe kalmadıkları belirlenmiştir. Şahin ve Kömürcü'nün (2005) çalışmasında kadınların % 96'sı doğumdan sonra hemen gebelik istemedikleri için modern aile planlaması yöntemi kullanmayı planladıklarını bildirmişlerdir.

Sağlık personeli tarafından yapılan AP danışmanlığının etkili yöntem kullanımını önemli derecede etkilediği belirtilmektedir (Naçar ve ark., 2003; Erenel ve Eroğlu, 2009). AP danışmanlığı alamayan ve etkili yöntemlere ulaşamayan doğum sonrası dönemdeki kadınların, istemeseler de bir müddet sonra tekrar gebe kalma olasılıkları bulunmaktadır. Doğumun gerçekleştiği sağlık birimlerinde, doğum sonrası taburculuk işlemleri yapılmadan AP eğitim ve danışmanlığı konusunda yeterli süre mevcuttur. Bu bakımdan bu sürenin iyi değerlendirilmesi ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesine özen gösterilmesi gerekmektedir (Naçar ve ark., 2003). Doğum sonu dönem aile planlaması hizmetleri özellikle doğumlar arasındaki sürenin ve doğum sayısının bilinçli bir şekilde planlanmasını sağlayarak, anne ve çocukların sağlığını koruma ve geliştirmeye katkı verebilecektir (Mungan, 2005). Doğum sonu dönemde anneler bir yandan taburcu olmak için sabırsızlanırken, bir yandan da kendisi ve çocuğunun bakımını nasıl yapacağı konusunda merak ve endişe içindedir (Balkaya, 2002). Anne, hastanede kalış süresi içerisinde anne bu dönemde verilecek eğitime olan ihtiyacından dolayı ve endişelerini azaltmak için motivasyonunu yüksek tutacaktır. Bu dönemde verilecek etkili bir danışmanlık, kişilerin korunma yöntemlerini anlamalarını sağlayarak kendi durumlarına en uygun koruma yöntemini seçmelerine yardımcı olacaktır. Bu nedenle sağlık çalışanlarının, doğum yapan bireylerin doğum sonu aile planlamasıyla ilgili değişen ihtiyaçlarının ve beklentilerinin farkında olması önemlidir.

2. Amaç

Bu çalışma doğum sonu dönemdeki kadınların aile planlaması konusundaki tutumlarını ve ilişkili faktörleri belirlemek amacıyla planlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki soruların yanıtları arandı:

2.1. Araştırma soruları:

1. Kadınların aile planlaması tutum ölçeği toplam puan düzeyi nedir?
2. Kadınların APTÖ'nün topluma ilişkin puan düzeyi nedir?
3. Kadınların APTÖ'nün yönetime ilişkin puan düzeyi nedir?
4. Kadınların APTÖ'nün gebeliğe ilişkin puan düzeyi nedir?
5. Kadınların sosyo-demografik özelliklerine göre aile planlaması tutumları farklı mıdır?
6. Kadınların aile planlaması yöntemlerine ilişkin özelliklerine göre aile planlaması tutum puan ortalamaları farklı mıdır?

3. Yöntem ve Gereç

3.1. Çalışmanın yapıldığı yer ve zaman

Bu çalışma Dr. Faruk Sükan Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'nde yapılmıştır. Hastane; Kadın ve Çocuk Sağlığı Hastalıkları dallarında hizmet veren 382 yatak kapasiteli dal hastanesidir. Hastanede; toplam çalışan sayısı 450'dir. Veriler 15.04.2013 ve 15.07.2013 tarihleri arasında toplanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın örneklem hesaplanması G* Power 3.1.5 programından yararlanılarak yapılmıştır. Ölçek puanı $114,11 \pm 0,91$ (Apay ve ark., 2010) etki büyüklüğü 0.20, $\alpha=0,05$, güç %90 kabul edilerek örneklem büyüklüğü 272 olarak hesaplanmıştır. Örnek seçiminde olasılıksız örneklem yöntemlerinden gelişigüzel örneklem yöntemi kullanılmıştır. Örnek seçiminde; eşi ile birlikte yaşayanlar, tüpligasyon yaptırmamış olanlar, okur-yazar olanlar araştırmaya dahil edilmiştir.

3.3. Çalışmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı türde yapılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından literatür ışığında (Örsal ve Kubilay, 2007; Thorburn, 2007; Çayan, 2009) hazırlanan 22 maddeden oluşan Kişisel Bilgi Formu ve Aile Planlaması Tutum Ölçeği (APTÖ) (Örsal ve Kubilay, 2007) kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu; annenin sosyo-demografik, obstetrik özelliklerini ve AP yöntemlerine ilişkin özellikleri içeren toplam 22 sorudan oluşmaktadır. Aile Planlaması Tutum Ölçeği (APTÖ) Örsal ve Kubilay (2007) tarafından kadınlar ve eşlerinin AP'ye yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. APTÖ 34 maddeden oluşmuş 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki her bir ifade 1'den 5'e kadar puanlanmaktadır. "Tamamen Katılıyorum" yanıtı 1 puan, "Katılıyorum" yanıtı 2 puan, "Kararsızım" yanıtı 3 puan, "Katılmıyorum" yanıtı 4 puan ve "Tamamen Katılmıyorum" yanıtı ise 5 puan almaktadır. Ölçek toplumun AP'ye ilişkin tutum, AP yöntemlerine ilişkin tutum ve gebeliğe ilişkin tutum olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarından "Toplumun AP'ye İlişkin Tutumu'nu" oluşturan madde sayısı 15, "AP Yöntemlerine İlişkin tutumu' nu" oluşturan madde sayısı "Gebeliğe İlişkin Tutum" alt boyutunun madde sayısı ise 8'dir. Ölçekten toplamda en düşük 34, en yüksek 170 puan alınabilmektedir. Ölçekten daha yüksek puan almak daha olumlu AP tutumu anlamına gelmektedir. Örsal ve Kubilay (2007) tarafından yapılan çalışmada toplam puanda Cronbach Alfa güvenilirlik kat sayısı 0,90 bulunmuştur. Yapılan bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirliği ölçek toplamı için 0,86 olarak hesaplanmıştır. Veriler doğum kliniğinde hasta odasında yüzyüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Kadınların anket formunu doldurmaları yaklaşık 10-15 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma verilerinin istatistiksel analizi SPSS 15 programında yapılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek amacıyla yapılan One-Sample Kolmogorov-Smirnow testinde APTÖ ölçeği toplam puanı ($z=1,665$, $p=0,008$) ve alt boyut puanlarının (TİAÖ: $z=2,155$, $p=0,000$; YİAÖ: $z=2,874$, $p=0,000$; GİAÖ= $1,685$, $P=0,007$) normal dağılıma uygun olmadığı saptanmıştır. Tanımlayıcı istatistiklerde; sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla ikili gruplarda Mann-Whitney U, çoklu gruplara ait verileri karşılaştırmak amacıyla Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır.

Araştırmaya başlamadan önce etik kurul ve ilgili kurumlar ile Aile Planlaması Tutum Ölçeği yazarından yazılı izin alınmıştır. Anket formları doldurulmadan önce kadınlara araştırmanın amacı ile ilgili bilgi verilerek, katılmak isteyenlerden sözlü onam alınmıştır.

4. Bulgular

Araştırma kapsamına alınan kadınların APTÖ ve alt ölçek puan ortalamalarına bakıldığında; kadınların TİAÖ puan ortalamalarının $53,621 \pm 6,34$, YİAÖ puan ortalamalarının $35,040 \pm 4,12$, GİAÖ puan ortalamalarının $28,971 \pm 3,98$, APTÖ toplam puan ortalamasının ise $117,632 \pm 11,12$ olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Kadınların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n=272)

Sosyo-Demografik Özellikler	Ortalama	Standart Sapma
Yaş	26,30	5,60
Aylık Gelir	1389,52	875,54
Evlilik Süresi	5,84	4,92
	Sayı	Yüzde
Eğitim		
İlköğretim	231	84,9
Lise ve Üzeri	41	15,1
Çalışma Durumu		
Evet	16	5,9
Hayır	256	94,1
Sosyal Güvence		
Var	235	86,4
Yok	37	13,6
Aile Tipi		
Çekirdek aile	192	70,6
Geniş aile	80	29,4
Ekonomik Durum Algısı		
İyi	78	28,7
Orta	147	54,0
Kötü	47	17,3

Araştırma kapsamına alınan kadınların sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde; kadınların yaş ortalamasının $26,30 \pm 5,60$ olduğu, %84,9'unun ilköğretim mezunu, %94,1'inin çalışmadığı, %70,6'sının çekirdek ailede yaşadığı, %86,4'ünün sosyal güvencesinin olduğu ve %54,0'ının ekonomik durumunu orta olarak algıladığı tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Kadınların APTÖ ve alt ölçek puan ortalamalarının sosyo-demografik özelliklere göre dağılımı (n=272)

Sosyo Demografik Özellikler	TİAÖ X±SS	YİAÖ X±SS	GİAÖ X±SS	APTÖ X±SS
Eğitim				
İlköğretim	53,207±5,85	34,50±3,25	28,61±3,69	116,32±9,51
Lise ve üzeri	55,95±8,28	38,07±6,56	31,00±4,88	125,02±15,87
Önemlilik testi	Z=-2,157 p=0,031	Z=-3,400 p=0,001	Z=-3,459 p=0,001	Z=-3,320 p=0,001
Çalışma Durumu				
Evet	61,56±6,97	42,31±7,57	32,56±5,73	136,43±16,07
Hayır	53,12±5,97	34,58±3,33	28,74±3,75	116,45±9,62
Önemlilik testi	Z=-4,337 p=0,000	Z=-4,566 p=0,000	Z=-3,092 p=0,002	Z=-4,741 p=0,000
Sosyal Güvence				
Var	53,94±6,25	35,45±4,17	29,35±3,90	118,74±10,84
Yok	51,59±6,60	32,43±2,59	26,51±3,64	110,54±10,36
Önemlilik testi	Z=-2,315 p=0,021	Z=-4,869 p=0,000	Z=-4,050 p=0,000	Z=-4,569 p=0,000
Aile Tipi				
Çekirdek Aile	54,50±5,93	35,61±4,37	29,34±4,02	119,46±10,91
Geniş Aile	51,50±6,80	33,65±3,02	28,07±3,76	113,22±10,42
Önemlilik testi	Z=-3,557 p=0,000	Z=-3,776 p=0,000	Z=-2,561 p=0,010	Z=-4,086 p=0,000
Ekonomik Durum Algısı				
İyi	54,01±6,41	36,03±4,91	29,98±4,43*	120,03±12,75
Orta	54,63±5,27	34,76±3,71	28,71±3,48	118,10±8,8
Kötü	49,80±7,82*	34,25±3,66	28,08±4,38	112,14±12,91*
Önemlilik testi	KW=17,11 p=0,000	KW=5,585 p=0,061	KW=7,121 p=0,028	KW=8,402 p=0,015

*Farklılığı yaratan grup işaretlenmiştir (Bonferroni testi).

Araştırma kapsamına alınan kadınların APTÖ ve alt ölçek puan ortalamalarının sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Buna göre; kadınların eğitim durumu ilköğretim olanlarda TİAÖ, YİAÖ, GİAÖ ve APTÖ ortalamaları, lise ve üzeri olanlardan daha düşüktür ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Çalışan kadınlarda ölçek toplam ve alt boyut puan ortalamaları, çalışmayanlara göre daha yüksektir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Kadınların sosyal güvencesi olanlarda TİAÖ, YİAÖ, GİAÖ ve APTÖ ortalamaları, sosyal güvencesi olmayanlara göre daha yüksektir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Kadınların çekirdek ailede yaşayanlarda TİAÖ, YİAÖ, GİAÖ ve APTÖ ortalamaları, geniş ailede yaşayanlardan daha yüksek ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Kadınların ekonomik durum algısı ile TİAÖ, GİAÖ ve APTÖ puanları arasında anlamlı fark ($p<0,05$) bulunurken, YİAÖ puanı arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Ekonomik durum algısı ile TİAÖ arasında farklılığı yaratan grubun ekonomik durumunu kötü olarak algılayan, GİAÖ'de iyi ve APTÖ'de kötü olarak algılayan kadınlar olduğu saptanmıştır. Kadınların ekonomik durum algısı kötü olanlarda TİAÖ puan ortalaması, iyi ve orta olarak

algılayanlara göre daha düşük ve aradaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Farklılığı yaratan grubun ekonomik durumunu kötü olarak algılayanlar olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların APTÖ ve alt ölçek puan ortalamaları ile aylık gelir arasında zayıf, pozitif yönlü ve istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Kadınların TİAÖ, YİAÖ ve GİAÖ puan ortalamaları ile gebelik sayısı arasında anlamlı olmayan bir ilişki saptanmıştır ($p>0,05$). Kadınların APTÖ puan ortalaması ile gebelik sayısı arasında zayıf, pozitif yönlü ve istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Tablo 3. Kadınların APTÖ ve alt ölçek puan ortalamalarının AP danışmanlık hizmeti alma ve doğum sonu yöntem düşüncelerine göre dağılımı (n=272)

AP Yöntemlerine İlişkin Özellikler	TİAÖ X±SS	YİAÖ X±SS	GİAÖ X±SS	APTÖ X±SS
AP Danışmanlık Hizmeti Alma				
Evet	53,72±6,50	35,52±4,36	29,39±3,93	118,65±11,52
Hayır	53,27±5,81	33,49±2,70	27,61±3,85	114,38±9,08
Önemlilik Testi	Z=-0,946 p=0,344	Z=-3,932 p=0,000	Z=-2,937 p=0,003	Z=-2,841 p=0,004
Doğum Sonu AP Kullanmayı Düşünme				
Evet	53,73±6,33	35,10±4,13	29,09±3,97	117,94±11,11
Hayır	51,50±6,22	33,78±3,70	26,64±3,52	111,92±9,97
Önemlilik Testi	Z=-1,180 p=0,238	Z=-1,538 p=0,124	Z=-2,282 p=0,023	Z=-1,985 p=0,047

Araştırma kapsamına alınan kadınların APTÖ ve alt ölçek puan ortalamalarının AP yöntemlerine ilişkin bilgi ve düşüncelerine göre dağılımı Tablo 3'te verilmiştir. Buna göre; AP danışmanlık hizmeti alan kadınlarda, YİAÖ, GİAÖ, APTÖ puan ortalamalarının daha yüksek ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). GİAÖ ve APTÖ puan ortalamaları AP yöntemi kullanmayı düşünen kadınlarda, düşünmeyenlere göre daha yüksek ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$).

5. Tartışma

Etkili bir aile planlaması eğitimi için doğum yapan kadınlar hedef kitleyi oluşturmaktadır. Doğum yapan kadınların büyük bir çoğunluğu ya gebelik istemediğinden ya da ertelemeyi istediğinden; doğum sonrası klinikten hangi AP yöntemini kullanacağına karar vermiş olarak ayrılması gerekmektedir. Araştırma kapsamına alınan kadınların büyük bir çoğunluğunun ilköğretim mezunu olduğu, çalışmadığı, sosyal güvencesinin olduğu, çekirdek ailede yaşadığı, ekonomik durumunu orta olarak algıladığı tespit edilmiştir (Tablo 1).

Çalışmaya katılan kadınların APTÖ ve Alt Ölçek puan ortalamalarına bakıldığında; TİAÖ=53,621±6,34, YİAÖ=35,040±4,12, GİAÖ=28,971±3,98, APTÖ=117,632±11,12 olarak tespit edilmiştir. Aile Planlaması Tutum Ölçeğinin (APTÖ) değerlendirilmesinde daha yüksek puana sahip olan kadınların daha fazla olumlu tutuma sahip oldukları belirtilmektedir (Örsal ve Kubilay, 2007). Bu çalışmaya katılan kadınların ortalamasının üstünde APTÖ ve alt ölçek puanlarına sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuçlara göre kadınların olumlu bir AP tutumu sergiledikleri söylenebilir.

Araştırma kapsamına alınan kadınların çoğunluğunun ilköğretim mezunu olduğu ve lise ve üzeri eğitim alan kadınların toplam puan ve toplum, yöntem ve gebeliğe ilişkin alt ölçek ortalamalarının ilköğretim mezunu olan kadınlara göre yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$)(Tablo 2). Araştırma bulguları TNSA (2008) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. TNSA (2008) bulgularında kadınların eğitim düzeyi ile gebeliği önleyici yöntem kullanımları arasında doğrusal bir ilişki görülmektedir. TNSA (2013) bulgularında ise halen aile planlaması kullanım düzeyi, okula gitmemiş veya ilkokulu bitirmemiş kadınlar arasında %63 en düşük iken, eğitimle birlikte belirgin bir artış göstererek lise veya üzeri eğitimi olan kadınlarda %75'e çıkmaktadır. Çayan'ın (2009) çalışmasında; üniversite mezunu olan kadınlarda diğerlerine göre daha yüksek toplam puan, ölçek alt boyut ortalamalarına sahip oldukları ve farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Apay ve arkadaşlarının (2010) çalışmasında kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe toplam puanın arttığı ve farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Altıparmak ve Adıgüzel'in (2006) çalışmasında, Giray ve Keskinoglu'nun (2006) çalışmasında ve Şimşek ve arkadaşlarının (2003) çalışmasında da eğitim düzeyi yükseldikçe herhangi bir AP yöntemi kullanma oranının arttığı belirlenmiştir. Marakoğlu ve arkadaşlarının (2008) çalışmasında kadınların eğitim düzeyi ilkokul ve altı olanlarda etkisiz yöntem kullanma sıklığı (geri çekme), ortaokul ve üzeri olan gruba göre anlamı derecede yüksek bulunmuştur. Verim ve Sohbet'in (2013) yaptığı çalışmada kadınların eğitim durumları ile doğum sonrası seçtikleri yöntemler arasındaki ilişki incelendiğinde eğitim düzeyi düşük olan kadınların RİA'yı tercih ederken üniversite mezunlarının çoğunlukla prezervatif seçtikleri görülmüştür. Çalışma bulguları, eğitim düzeyi arttıkça kişilerin bilgiye daha kolay ulaştıklarını, modern yöntem kullanım oranlarının arttığını ve gebeliklerini daha iyi planladıklarını düşündürmüştür.

Çalışan kadınlarda toplam puan ve topluma, yönetime ve gebeliğe ilişkin alt ölçek ortalamalarının, çalışmayanlara göre daha anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$)(Tablo 2). Apay ve arkadaşlarının (2010) araştırmasında çalışan kadınların APTÖ puan ortalamasının çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu, Aktoprak'ın (2012) çalışmasında ise çalışan kadınların toplam puan, topluma ve yönetime ilişkin alt ölçek ortalamaları, çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Draper (2006), çalışan kadınların ev ve iş hayatını dengelemek için AP yöntemlerine daha fazla önem verdiklerini söylemektedir. Çalışma bulguları çalışan kadınların çocuk sayısı ve gebelik aralıklarını daha iyi planladıklarını, sahip olunan ekonomik özgürlüğün kadının doğurganlığı üzerinde daha etkili olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca çalışma durumu eğitimle paralel bir durum olduğu için çalışan ve eğitim seviyesi yüksek olan kadınların ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan çocuk sahibi olmayı değerlendirdikleri söylenebilir.

Çalışmada sosyal güvencesi olan kadınların olmayanlara göre toplam puan ve topluma, yönetime ve gebeliğe ilişkin alt ölçek ortalamalarının anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$)(Tablo 2). Apay ve arkadaşlarının (2010) çalışmasında sosyal güvencesi olan kadınların toplam puan ortalamasının sosyal güvencesi olmayanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Depe ve Erenel (2006) ve Altay ve Gönener'in (2009) çalışmalarında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Aktoprak'ın (2012) çalışmasında ise sosyal güvencesi olan kadınların olmayanlara göre toplam puan ve alt ölçek puan ortalamaları yüksek bulunmuş, ancak farkın anlamsız olduğu saptanmıştır. AP'nin ücretsiz sunulan bir hizmet olmasına rağmen sosyal güvence varlığının, hizmete ulaşılabilirlik anlamında önemini ve bireyin güvenlik hissini arttırdığını düşündürmüştür. Çalışan grupta da benzer şekilde olumlu tutum görülmesi bu sonucu desteklemektedir.

Çekirdek ailede yaşayan kadınların toplam puan, topluma, yönetime ve gebeliğe ilişkin alt ölçek ortalamaları daha anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$)(Tablo 2). Araştırma bulgusu ile benzer şekilde Çayan'ın (2009) ve Apay ve arkadaşlarının (2010) çalışmalarında çekirdek aile tipine sahip kadınların AP'ye yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır. Aktoprak'ın (2012) çalışmasında çekirdek ailede yaşayan kadınların gebelik alt boyut puanının geniş ailede yaşayanlara göre daha olumlu yönde olduğu bulunmuştur. Ayaz ve Efe'nin (2009) çalışmasında ise aile tipinin kadınların AP tutumunu etkilemediği tespit edilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre geniş ailede yaşayan

kadınları aile büyüklerinin AP'ye karşı olumsuz etkilediği, diğer taraftan çekirdek ailede yaşayan kadınların AP yöntemini kullanma ve seçiminde daha özgür oldukları ve bu nedenle daha olumlu tutum geliştirdikleri düşünülebilir.

Ekonomik durumunu iyi olarak tanımlayan kadınların toplam puan, toplum ve gebeliğe ilişkin alt ölçek ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Yönteme ilişkin alt ölçek puan ortalamaları ekonomik durumunu orta ve kötü olarak tanımlayanlara göre daha yüksek bulunmuş ancak istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 2). Ayrıca aylık geliri yüksek olan kadınların toplam puan ve topluma, yönetime ve gebeliğe ilişkin alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < 0,05$). Kadınların gelir durumu arttıkça AP konusunda daha olumlu tutum içinde oldukları görülmektedir. Ekonomik durumunu iyi olarak algılayan kadınlarda da puanların yüksek olması sonucu desteklemektedir.

Kadınların APTÖ puan ortalaması ile gebelik sayıları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p < 0,05$). Kadınların gebelik sayısının APTÖ alt boyut puanlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığı görülmüştür. Çayan'ın (2009) yaptığı çalışmada bir-iki kez gebe kalan kadınların diğer kadınlara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek APTÖ puanına sahip olduklarını tespit etmiştir. Bu sonuçlar kadınların yeteri kadar çocuğa sahip olduktan sonra, gebeliklerini planlamaları konusunda daha olumlu tutum geliştirdiklerini göstermektedir.

AP danışmanlık hizmeti alan kadınlarda, toplam puan, yönetime ilişkin ve gebeliğe ilişkin alt boyut puanlarının almayanlardan daha olumlu yönde olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). AP danışmanlık hizmeti alan kadınlarda topluma ilişkin alt boyut puanı almayanlardan daha yüksek olmakla birlikte istatistiksel olarak önemli olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$) (Tablo 3). Erenel ve Eroğlu (2009), doğum sonrası dönemde verilen ve daha sonra ev ziyareti yoluyla sürdürülen AP eğitim ve danışmanlığının kadınların modern yöntem kullanmalarını önemli derecede etkilediğini belirlemişlerdir. Çayan'ın (2009) çalışmasında AP danışmanlığı alma ile yönetime ilişkin tutumun daha olumlu yönde olduğu bulunmuştur. Aktoprak'ın (2012) çalışmasında AP danışmanlık hizmeti alan kadınlarda, toplam puan, topluma ve gebeliğe ilişkin alt boyut puanlarının AP danışmanlık hizmeti almayanlardan daha olumlu yönde olduğu saptanmıştır. Erbil ve Pasinlioğlu'nun (2008) çalışmasında; danışmanlığın AP hizmetlerine olan memnuniyet düzeyini arttırdığı bilgisine ulaşılmıştır. Kadınların AP danışmanlığı alma durumlarının AP'ye ilişkin tutumlarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Doğum sonu AP kullanmayı düşünenlerde, toplam puan ve gebeliğe ilişkin alt boyut puanlarının doğum sonu AP kullanmayı düşünmeyenlere göre daha olumlu yönde olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Doğum sonu AP kullanmayı düşünme durumunun toplam puan ve yönetime ilişkin alt boyut puanları ile ilişkili olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$) (Tablo 3). Aktoprak'ın (2012) çalışmasında halen AP yöntemi kullanan çiftlerde, toplam puan, topluma, yönetime ve gebeliğe ilişkin alt ölçek ortalamaları kullanmayanlara göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Ayaz ve Efe'nin (2009) ve Apay ve arkadaşlarının (2010) çalışmaları da herhangi bir AP yöntemi kullanan kadınların, kullanmayanlara göre APTÖ puan ortalamasının daha olumlu olduğu bulunmuştur. Bu bulgular etkin AP yöntemi kullanımının, AP'ye dair olumlu tutum geliştirilmesinde etkili olduğunu ya da daha olumlu tutuma sahip kadınların etkin AP yöntemi kullandığını düşündürmektedir.

6. Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda; doğum yapan kadınların yaş ortalamasının $26,30 \pm 5,60$, eşlerinin yaş ortalamasının $29,36 \pm 5,49$, aylık gelir ortalamasının $1389,52 \pm 875,54$ olduğu ve evlilik sürelerinin $5,84 \pm 4,92$ olduğu belirlenmiştir. Kadınların büyük bir çoğunluğunun ilköğretim mezunu olduğu, çalışmadığı, sosyal güvencesinin olduğu, çekirdek ailede yaşadığı, ekonomik durumunu orta olarak algıladığı tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan kadınların çoğunun son gebeliğini planladığı ve en son doğumlarını çoğunun normal doğumla gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir.

Kadınların AP danışmanlık hizmeti aldığı, büyük bir çoğunluğunun AP yöntemlerine dair öğrendikleri bilginin kaynağının sağlık personeli olduğu ve doğumdan sonra "RİA" kullanmayı düşündükleri tespit edilmiştir.

Çalışan, lise ve üzeri eğitim alan, sosyal güvencesi olan, çekirdek ailede yaşayan, ekonomik durumunu iyi olarak algılayan kadınlarda APTÖ puan ortalamasının yüksek olduğu ($p<0,05$), AP danışmanlık hizmeti alan ve doğum sonu AP kullanmayı düşünen kadınlarda APTÖ puan ortalamasının yüksek olduğu ($p<0,05$), kadınların APTÖ ortalamaları ile aylık gelir ve gebelik sayısı arasında zayıf, pozitif yönlü ve istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). Kadınların APTÖ ortalamaları ile yaş, eşlerinin yaşı, evlilik süresi arasında istatistiksel açıdan anlamlı olmayan bir ilişki saptanmıştır ($p>0,05$).

Bu nedenle aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

- Sağlık personelinin doğum sonu izlemler sırasında, çalışmayan, kendisinin ve eşlerinin öğrenim düzeyi düşük olan, geniş ailede yaşayan, sosyal güvencesi olmayan, ekonomik durumunu orta ve\veya kötü olarak algılayan kadınların AP'ye karşı olumsuz tutuma sahip olma yönünden riskli olabilecek grupta olduğu ve bu nedenle kişilerin AP ile ilgili düşüncelerine ilişkin veri toplaması, bununla ilgili yaşadığı sorunları açıklamasına fırsat verilmesi ve AP hakkında eğitim yapması,
- Ülkemizdeki sağlık personellerine AP'nin önemini benimsetilmesi ve hizmet içi eğitimlerle bu bilincin yerleşmesinin sağlanması, özellikle birinci basamak sağlık çalışanları ile basın yayın organları ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliğini içeren etkili bir eğitim ve hizmet sunumu sayesinde modern aile planlaması yönteminin kullanımının artırılması,
- Kadınlara doğum öncesi verilen AP yöntemlerine ilişkin danışmanlık hizmetinin doğum sonrası yöntem tercihlerini nasıl etkilediğini ortaya çıkaracak müdahale araştırmalarının yapılması önerilebilir.

Kaynaklar

- Aksu, H.(2008). Kontraseptif yöntemler. In: Şirin A, editor. Kadın Sağlığı, 1.baskı, İstanbul, Bedray Basın Yayıncılık, 288-330.
- Aktoprak, M.(2012). Evli Kadınlar ve Eşlerinin Aile Planlamasına Yönelik Tutumları ve İlişkili Faktörler, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik ABD, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Altay, B.,&Gönener, D.(2009). Evli erkeklerin aile planlaması yöntemlerini bilme ve kullanma durumları ve etkileyen faktörler. *Fırat Tıp Dergisi*, 14(1):56-64.
- Altıparmak, S.,&Adıgüzel Z.(2006). Manisa'da yaşayan 15-49 yaş grubu evli kadınlarda aile planlaması yöntemleri ile ilgili bilgi, tutum ve davranışları; kırsal alan örneği. *T Klin J Gynecol Obst.* 20(3): 142-149.
- Apay, S.E., Nazik, E., Özdemir, F., Pasinlioğlu, T.(2010). Kadınların aile planlamasına ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(3):39-46
- Arviş, M.H.(2008). Aydın Doğumevi'ne aile planlaması için başvuran kişilerin kontraseptif yöntem tercihleri ve etkileyen faktörler. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı, Uzmanlık Tezi, Aydın.
- Ayaz, S.,&Efe, Ş.Y.(2009). Family planning attitudes of women and affecting factors. *J Turkish-German Gynecol Assoc*, 10:137-141.
- Balkaya, N.A.(2002). Postpartum dönemde annelerin bakım gereksinimleri ve ebe hemşirenin rolü. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 6(2).

- Ballı, F.Ö.(2011). Bayraklı İlçesi Cengizhan Mahallesi 18-49 Yaş Kadınlarda Aile Planlaması Yöntem Kullanımı ve İlişkili Erişim Faktörlerinin Değerlendirilmesi. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi, İzmir.
- Çayan, A.(2009). 15-49 yaş evli kadınların aile planlaması yöntemlerine ilişkin tutumlarının kullandıkları kontraseptif yöntemler ile ilişkisi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
- Depe, Y.,&Erenel A.Ş.(2006). Erkeklerin aile planlamasına ilişkin görüş ve davranışları. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 10(3):29-36.
- Dilek, U.(2005). Postpartum Kontrasepsiyon. 4. *Uluslar Arası Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Kongresi Kitabı*. 20-23 Nisan, s.77.
- Draper, L.(2006). Working women and contraception: History, Health, and Choices. *Official Journal of The American Association of Occupational Health Nurses*. 54(7): 317-24.
- Erbil, N.,&Pasinlioğlu, T.(2008). Planlı eğitim ve danışmalığın kadınların aile planlaması hizmetlerinden memnuniyet düzeyine etkisi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 1(2):38-46.
- Erenel, A.Ş.,&Eroğlu, K.(2009). Doğum Sonrası Dönemde Ev Ziyareti Yolu İle Desteklenen Emzirme Eğitim Modelinin Laktasyonel Amenore Yöntemine Etkisi. *T Klin J Gynecol Obst.*; 19:179-188.
- Giray, H.,&Keskinoğlu, P.(2006). Işıkkent sağlık ocağına başvuran 15-49 yaş evli kadınların etkili aile planlaması yöntemi kullanımı ve etkileyen etmenler. *Sted* 15(2): 23-26.
- Kaya, H., Tatlı H., Açık, Y., Deveci, S.E.(2008). Bingöl İli Uydükent Sağlık Ocağı Bölgesindeki 15-49 Yaş Kadınların Aile Planlaması Yöntemi Kullanım Düzeyinin Belirlenmesi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 22 (4):185-191.
- Marakoğlu, K.,Çivi, S., Demiröz, S., Kutlu, R.(2008). Bir Doğum Evinde, Doğum Yapan Kadınların Doğurganlık Öyküleri ve Aile Planlaması Davranışları. *Kocatepe Tıp Dergisi*, Ocak, 9: 49-56.
- Mungan, T.(2005). Laktasyonda Kontrasepsiyon. 3. *Uluslar arası Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Kongresi Kitabı*, Ankara, 20-23 Nisan, 151-152.
- Naçar, M., Öztürk, A., Öztürk, Y.(2003). Doğum sonrası verilen aile planlaması eğitiminin yöntem kullanmaya etkisi. *Erciyes Tıp Dergisi (Erciyes Medical Journal)*, 25 (3) 122-130.
- Örsal, Ö.,&Kubilay, G.(2007). Aile planlaması tutum ölçeği geliştirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Florence Nibtingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5(60):155-164.
- Rehimli, S., Ocakoğlu, G., Sığırlı, D., Büyükuysal M.Ç.(2008). Türkiye ve OECD'ye üye ülkelerin kadın sağlığı göstergeleri bakımından değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 15(4):261-266.
- Şahin, S.,&Kömürcü, N.(2005). Postpartum Dönemde Anneye Verilen Aile Planlaması Danışmanlık Eğitiminin Etkin Kontraseptif Yöntem Seçimi Üzerine Etkisi. *Zonguldak Sağlık Yüksekokulu Dergisi*, 1-(2): Ağustos, 1-14.
- Şimşek, Z., Kurçer, M.A., Ersin, F., Gözükar, F., Kayahan, M.(2003). Şanlıurfa Tıfındır Sağlık Ocağı bölgesindeki 15-49 yaş arası evli kadınların aile planlaması yöntemleri hakkında bilgileri ve yöntem kullanımını etkileyen faktörler. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 13(1): 75-80
- Thorburn, S.(2007). Attitudes toward contraceptive methods among African-American men and women: similarities. *Women's Health Issues*, 17: 29-36.
- Topatan, S.(2012). Postpartum dönemde adölesanlara verilen üreme sağlığı eğitiminin etkinliği. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ABD. İstanbul.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütler Enstitüsü, (2008), Ankara.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması.(2013). Erişim tarihi 25.07.2016, Erişim adresi, http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TNSA2013_sonuclar_sunum_2122014.pdf
- WHO (World Health Organization). (Erişim tarihi: 18.12.2012). Erişim adresi: http://www.who.int/reproductive_health/topics/family_planning/en/index.html.

Verim, E.,&Sohbet, R.(2013). Kadınların Sezaryen Sonrası Seçtikleri Aile Planlaması Yöntemleri Ve Bu Yöntemleri Seçme Nedenlerinin Dağılımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2 (4).

Yıldız, D.(2008). Doğum sonrası dönemde annelerin bebek bakımı konusunda danışmanlık gereksinimleri ve yaklaşımlar. *Gülhane Tıp Dergisi*; 50: 294-298.

Extended English Abstract

The postpartum period is important in terms of; preventing unwanted pregnancies, planning fertility consciously and providing services with individuals. An early second pregnancy after delivery may negatively influence the health of the first child and mother. Most of the women want to delay or prevent future pregnancies in the postpartum period. This is the period during which women have a high willingness to use contraceptive methods. Therefore, it is very important for the women to decide the contraceptive method in order to prevent unwanted pregnancies before being discharged from hospital. Postpartum family planning services, especially by ensuring to plan the time between births and number of births consciously, contribute to protect and improve the health of mothers and children. As a result, they will contribute to the improvement of women's and community health reducing the negative impacts of the extreme fertility on both women health and the economy of the country. In the postpartum period, the use of contraceptive is connected with women's cultural and religious believes, their partner's attitudes and previous contraceptive experiences. The women, who cannot not receive counseling for family planning and cannot access, are likely to conceive again after a while even if they do not want. Family planning training in prenatal and postnatal period is considered as a standard care. It is important for the health professionals to have sufficient knowledge of the subject and be aware of the value judgments of individuals in order to fulfill the family planning counseling role.

The aim of the study was to determine the attitudes of women towards family planning and the related factors in the postpartum period.

The samples of this descriptive study consist of 272 women. "Family Planning Attitude Scale" (FPAS), consisting of pentad Likert type scale, and personal information form including 22 questions related to the socio-demographic, obstetric characteristics and family planning methods were used to collect the data. Minimum 34 score and maximum 170 score can be obtained from the scale. The higher point you get means the better your attitude of family planning is.

Data were collected through face to face interviews by researchers between 15-04-2013 and 15-07-2013. Random sampling in the improbable sampling methods was used. The women who gave birth and in the pre-discharge period and who had suitable criteria to take part in the research were included in the sampling. In the sample selection, the women, who lived with their husbands, received no tube ligation and were literate, were included in the study. Number, percentage, average and standard deviation were employed in the descriptive statistics in the analysis of data. Mann-Whitney U test was used in pair groups to determine the relationship between dependant and independent variables and, Kruskal-Wallis test was used to compare the data of multiple groups.

The mean age of the postpartum women was found 26.30 ± 5.60 years and mean marriage duration (year) was 5.84 ± 4.92 . It was determined that 84.9% of the women were primary school graduates, 15.1% had high and higher school education, and 47.8% ticked up that the source of their family planning was the health personnel.

It was noted that 72.8% of women planned their last pregnancy and 52.6% of them did not want to have a baby again. 94.9% of postpartum women wanted to use contraceptive method until

they decide a new pregnancy. Intra uterine device (IUD) (40.7%) and condoms (23.6%) were found to be most common method most women thought of using.

Significant differences were detected between postpartum women; education ($Z=-3.320$; $p:0.001$), employment status ($Z=-4.741$; $p:0.000$), social security ($Z=-4.569$; $p:0.000$), family type ($Z=-4.086$; $p:0.000$), perception of economic status (KW=8402; $p:0.015$) getting counseling service about family planning ($Z=2.841$; $p=0.004$), and using family planning in the postnatal period. ($Z=-4.741$; $p:0,000$).

The difference between the mean score of FPAS and the women, who were employed, with high school and higher education, with a social security, living in a nuclear family, and regarding their economic situation as good, was statistically significant ($p < 0.05$). The average APTÖ score was found higher in women receiving FP services and considering using the postpartum FP ($p < 0.05$). A weak, positive and statistically significant relationship between the mean scores of APTÖ and women's monthly income was found ($p < 0.05$).

As a result; it has been determined that the attitudes of women, who were themselves and their husbands with low education level, unemployed, without any social security, regarding their economic status as medium and/or low, living in an extended family and did not receive counseling services, towards family planning was negative and it was found that these women were in the risk group. Therefore, it can be said that it will be useful for the health professionals to be aware of the attitudes of the people towards family planning, to gather data concerning their thoughts about FP, to give them a chance to express the troubles they experience and to provide consulting services identifying the risk factors affecting adversely the attitudes towards family planning.